

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. PÁPNÓVELDE-UTCA 8. Telefon száma 56-98.

EGYETÉRTÉS

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. PÁPNÓVELDE-UTCA 8. Telefon száma 51-66.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: A csavában. Beismerésben. (Az „apokrif” rendelet ügye.) Közéletünk.

A csavában.

(Sz.) Széll Kálmán, Magyarország miniszterelnöke igen csunya csavába került. Kompromittálva van ország-világ előtt.

Részletesen ismertettük ennek az ügynek minden eddigi mozzanatát. Fölösleges, hogy ismétlésekbe bocsátkozzunk.

Széll Kálmán június 19-ikén sajátkezű aláírásával bocsátott ki egy bizalmas rendeletet valamennyi főispán számára.

Ez a rendelet, mely világos állásfoglalást tartalmaz, föltétlenül helyes. Nyilvánvaló, hogy a magyar katolicizmus kilencszázados ünnepeit, melyet tudvalegően a pápa kezdeményezett, a katolikus papság teljesen felekezeti jelleggel ruházta fel.

és vallja ezt az ünnepet a magáénak. Kifejtették volt már tisztán és világosan álláspontunkat ebben a kérdésben.

Széll Kálmán ezzel világosan állást foglalt a felekezeti jellegű, de egyuttal egyes-nesen néppárti célzatokkal bíró ünneplés-szemben.

Mi szükség volt arra, hogy ez a rendelet szigorúan bizalmas legyen? Mert nem adta ki nyíltan? Mert nem dokumentálta vele nyíltan szabadságát, magyar nemzetiségét, a néppárti törekvésekkel szemben való állásfoglalását?

De Széll Kálmán ahhoz sem volt bátor-sága, hogy egyenesen és határozottan tisztazza álláspontját a korona előtt.

ciákat, gyáván megadta magát, s utólagosan ő is bekerekedett az ünneplők sorába.

Most tehát úgy áll a dolog, hogy Széll Kálmán titokban állást foglalt az ünneppel szemben, uszította a főispánjait, hogy hasonlóan cselekedjenek, s miután a korona desaválta, ő is megtagadja előbbi helyes álláspontját és belevázi az ünneplésbe a kormányt.

És mindennek a csunya, léha, államférfiúi komolyságot és férfias egyeneséget nélkülöző magatartásnak háttérben ott van az a hitvány komédia, mit Széll Kálmán a bizalmas rendelet dolgában végigjátszott.

Ez ezek után a tagadások, czáfolatok, fogadkozáások után most Széll Kálmán kénytelen beismerni, hogy igenis kiadta a bizalmas rendeletet. A hazudozások egész tönklege! Széll Kálmán, Magyarország miniszterelnöke nyakig van benne az utolsó csavában.

Budapest, július 20.

Az újvidéki főispán főmentése. Több ízben volt már szó róla, hogy Flatt Viktor, Újvidék város főispánja, elhatározta, hogy megválik állásától, s e czélból be is adta lemondását.

A belügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnökön előterjesztésére dr. Flatt Viktor, Újvidék kir. város főispánját ezen állásáról, huzog szolgálatának elismerése mellett, saját kérelmére felmentem.

Kelt Schibben, 1900. évi július hó 12-én. Ferencz József, s. k. Széll Kálmán, s. k.

Beismerésben.

A megszorult büntetések régi szokása, hogy részletekben vallanak. Így tett Széll Kálmán is, aki múltán tegnap, egy helyi konok tagadás után, bevallotta, hogy az augusztusi katolikus ünnepek dolgában „tényleg kiadott egy rendelet”, ma

már egész szövegében közzététel egy állítólagos belügyminiszteri rendeletet, mely június 19-én bocsátott ki, s melynek a szövege szó szerint megegyezik a pozsonyi főispán és a pesti alispán általunk már reprodukált rendeletével.

Nemely lap a történt czáfolatok daczára makacsul fenntartja azt az állítást, hogy az a famózus rendelet, a melyre néve kijelentették, hogy az a kormány, mely létezik, és addig annak alaptalan állításai, hogy a miniszterelnöknek most azt csinálnak, hogy annak létezését tagadják.

Hogy a közvélemény kézzelfoghatólag meggyőződjék arról, hogy ez mennyire nem igaz, a mai napon elrendelte a miniszterelnök, hogy a megindított vizsgálat iránti közvéleménynek, a mi holnap meg fog történni. Addig is csak úgy ismételhetjük, hogy ez a bizonyos rendelet nem létezik és hogy a „Magyarország” közlése hokmány. A miniszterelnök egyetlen egy rendeletet adott ki június hó 19-én, a mint azt már meg is írtuk, a mely a középületek díszítéséről szól és következésképen hangzik:

Bizalmas k. s. k. (= kizárólag saját kezébe.) Felkérem czimedit, hogy saját hatáskörében intézkedni sziveskedjék, hogy a legközelebb tartandó katolikus jubilaris ünnepély alkalmából a középületek díszítése mellőztessék, mert eivi szempontból nem tarthatom megengedhetőnek, hogy a felekezeti jelleggel nem bíró középületek szorosan vett egyházi ünnepeiknél díszítet nyerjenek.

Ez a szöveg mutatja, hogy ebben egy szó sincsen abból a rendeletről, a melyt a „Magyarország” közölt és a ki ezek után is azonosnak találja a két rendeletet, azon nem lehet segíteni.

Minden megerőltetés nélkül vállalkozhatnánk ugyan annak a bizonyítására, hogy a mit a felhivatalos most közöl, az az igazán „apokrif” rendelet, mert a törvényhatóságokhoz, illetőleg a főispánokhoz kibocsátott rendeletnek csakis egy részletét tartalmazza. Hiányzik a felhivatalos közölt szövegből a tisztviselők eljárására nézve kiadott utasítás, hogy tudniillik a kizárólag felekezeti ünnepek való testületi megjelenéstől tartózkodjanak. A beismerésnek ebben az előhaldott stadiumában is folytatódik még tehát a tagadás. Most már azonban ez nem lényeges.

Az első felhivatalos czáfolat nyíltan, hogy a kormány ebben a kérdésben semmiféle rendeletet, sem a lapok által közlőthöz hasonló, sem azzal megegyező tartalmat nem bocsátott ki. Ugyanezt állította Széll Ignác államtitkár egy sajaközülég aláírt nyilatkozatával. S fentartották ezt az álláspontot egy hélig, míg végre most, megtörve a bizonyítékok sulya alatt, bevallják, hogy hasonló tartalmu rendelet csakugyan kibocsátott. No hát ez olyan silány eljárás, a melyre, minden politikai tartalmától eltekintve, csak sajnálattal tekinthetünk.

De van ennek a bujkálásnak politikai háttere is. Mikor a június 19-iki rendeletet kibocsátották, akkor a kormány még abban a dicsőség-

ben furdott, melyet Széll Kálmán és Wlassic Gyula liberális beszédei szereztek meg számára. Ekkor tehát a maga álláspontjával azt találta megegyezőnek, hogy egyenesen szembe álljon a klerikális velleitásokkal. Közben azonban Esztergom és Bécs közt megegyezések jöttek létre, még pedig a kormány tudta nélkül. Senki ezt úgy be nem bizonyította, mint maga a kormány, mikor rendeletét egy hélig letagadván, végre mégis kénytelen volt beismereni. Először megállapodása az volt, hogy az állami hatalom képviselőit, le az utolsó falusi bírót, a katolikus jubileum nevét viselő néppárti demonstrációitól visszatarlja. De mikor valahogyan értesült az udvar ellenkező megállapodásáról, ekkor egyszerre kényelmelenné vált számára a kibocsátott rendelet, a melyet eleinte letagadni próbált s megváltoztatta az ünneppel szemben való egész álláspontját. A kormány most már részt fog venni azokban a „kizárólag felekezeti jellegű” ünnepekben, a melyek három napon néppárti, tehát politikai, gyűlésszéssel állnak kapcsolatban.

Hát nem szegyenletes meglapulás ez? Igazán nem tudjuk, hogy minek neveztük az opportunizmusnak ezt a fajtáját.

Közéletünk.

Ne higgye valahogy az olvasó, hogy a vallási túreltelenség csak épen nálunk és Bécsben zavaria meg a polgárok jó egyetértését. Az ilyen jellegű aberrációk járványosan jönnek akár a pestis — vagy akár a vándor patkány. Párisban p. o. nem csak a zsidóság ellen prédikálják a keresztelés háborút, hanem kezdik támadni a protestáns felekezetet is.

A „Journal des Arts” legújabbban az alatt a pretextus alatt támadja a protestáns egyházakat, hogy ők tettek tökre a művészeteket. Még Dürer erje is elhanyagolt és legújabb fellegus szerint, midőn Luther tanait megismerte. Cranach és Holbein pedig elűzték, elvesztették teremtő képességeiket, midőn előadták a reformációt.

Ez ellen a támadás ellen hosszabb cikket ír Würtz a híres műkritikus a „Revue des Revues” hasábján. De sok becsület ő se hogy a protestáns felekezeteken. A lutheranusokkal még kibékül valamiképp, s feltételezi rájuk, hogy legalább az építészeti érdekekben telenek vallam, de már Kalvin követői képröbölőknek és művészet-rongálóknak tartja ő is.

A legnagyobb elfogultság nyilatkozik az ily támadásokban.

Az igaz, hogy a katolikus egyház valaha igen sokat tett a művészetért, sokkal többet, mint a mennyi a protestáns egyházak telenek fogtak.

Akkor minden szemleli tevékenység az egyház szolgálatában állott. Tudósk, költők az egyházat dicsőítették; az építészek abban merítették ki erejüket, hogy minél szebb templomokat építsenek. Festők az oltárokat dekorálták, szobrászok a szentek alakjait vették kőbe, zeneszerzők egyházi énekeket komponáltak.

Minden kiválóság az egyház szolgálatában merítette ki erejét. Az egész szellemi élet központját az egyház képezte, az ember összes szellemi szükségleteit az egyház elégítette ki.

Azért tett akkor sokat az egyház a művészetért, mert a társadalom teljesen bele volt az egyház szellemi életébe. De nem azért, hogy katolikus volt az egyház és nem protestáns.

Ma már a katolikus egyház se tesz a művészetért annyit, mint háromszáz év előtt. Nem foglalkoztat,

Történet a sok közül.

Írta: Oberon.

Igazában, semmiat valaha hittem volna, hogy képes leszek, étem azt az első csalódást, mely a szerelemben ért.

A többi, a mi utána következett, elenyésző semmi volt ahhoz az egyhez képest. Magam sem tudom, miért volt ez az első anyira fájdalmas? Pusztán azért-e, mert a legelső volt, vagy más egyéb okból?

Mi férfiak csak akkor fogunk valamely lelki kérdés tanulmányozásához, a mikor már a vihar, mely azt felszínre vetette, lejártolt lelkünkön s pusztán maradt érzéseinkkel szomorúan, elhagyatva állunk boldogságunk romjain fölött.

Tökéltelennek látom magam külsőleg, úgy mint lelkileg, csak egy van, mi bennem egész és tökéletes: a szenvedélyem.

Szeretnék olyan szép lenni, a milyen nagy szeretmet óhajtok magamnak. Akkor tudom, hogy boldog lennék. De így, ezzel az igénytelen, szürkén elmosdó lényemmel, ezzel a semmitmondó alakkal, ezzel a kifejezés-telen és köznapi arccal... Ah istenim! Legfőjebbn szánalmat kelthetek magam iránt onban, ha egyszer már rémültem, ha nem lesz többé semmim, a mit ön elvehetne tőlem, eszébe azert a felület boldogságát, a mit azáltal nyújti, hogy elhittél velem, hogy szeret.

Lassa, hogy a szerelem daczára, mely egész válamot előlött, tisztán látok! Azért kérem, nagyon kérem, ne bántson engem! Így beszélt akkor hozzám. S hangjában sok volt a szomorúság és keserűség. S abban, a mit mondtok, sok volt az igazság. Mert nem volt szép, inkább csunya volt az a forró lelkű szerelmes teremtés.

Vágyódtam utána, szomju, telhetetlen vágygyal, mint a keselyű, halálra vált, gyöngye áldozata után, kiről látja, hogy már küzdeni nem képes, már hatalmában van, de azért még ellátja tőle valami — talán a gyöngyöb, a legyőzött ellenfél szomorú és szent megadása. Ez a babonás tilalom azonban nem tartott soká.

hosszán való szerelme leszédit a hitves és anya fenségesen magasztos piederzáljáról és a labáinkhoz sodor mint valami könnyű pihét, vagy viráglevelet! Ah, tudom, velem együtt nagyon sokan éreztek már e gondolatnak nagy és aljas gyönyört, a nélkül, hogy a tény valódi horderejét fellegni képesek lettek volna.

Elvégre miért is elemezni a szerelem titkos törvényeinek hatását? Merőben fölösleges munka. Ha a szél felkavarja a fővenyt és abból egy parányi kavicszem ép hozzánk ütődik, ki mondja meg, miért kellett ép annak a kavicszemnek hozzánk ütödni? Annak az egynek a száj és ezer közül? Miért nem egy másik, vagy egy harmadik, vagy egy századik?

Vagy mi okozza, hogy két lény, a kik évtizedeken át éltek egymás közelében, egymásról semmit sem tudnak, egymást nem ismerve, egyszerre összekérnek, félfeledek egymást s a második találkozásnál, minden erkölcsi törvény és szabály ellenére, egymás karjaiba borulnak? Nincs olyan tudós, a ki ennek a magyarázatát megtalálta volna. A sors, a velemen, a végezt, valamely felőlő jövő titkos erő, melynek rugói a mi lelkünkben vannak elrejtve? Prázis, csupa prázis. Nem tudunk semmit, nem értünk semmit, nem ismerünk semmit azokból a titkos mozgató erkölcsi, mely két egymásra teljesen idegen lényt egymás karjaiba vezet. Hiába keresünk rá ezer meg ezer tudományos elnevezést! Legokosabb, ha annál az egy reginél maradunk, melyet egyformán megért mindenki, hercegnő és parasztleány, tudós és napszámos s a mi nem más, mint a szerelem.

Igen a szerelem volt, a mi bennünket egymáshoz vezetett s a mi sorra lerombolta a közünk álló erős és szentesített korlátokat. A lelkiismeretünk sem szólt fel, mert hiszen boldogok voltunk. Nem vádolt semmi, soha szemrehányás nem hangzott fel egyikünk részéről sem — és még is — mégis el kellett következnie a napnak, melyen mindaz, a mit szerelmünkől alkotunk, összeomlott, semmivé lett, elpusztult nyomatlanul. Hát ezt mi okozta? Szeretlük egymást forró, féltékenyen s a hogy megítélni tudom, egyforma mélységgel. O, a nó, a félig elvirult, igénytelen külsőgő, bámulatos mohóságával csüggett rajtam. Egyre kintölt féltékenységgel: nem utam-e reá? Szeretem-e még? Nem rabolba-e el szerelmemet tőle egy szebb, egy fiatalabb?

Ez a tömjenezés jól esett húságomnak, sőt azt hiszem, annyira megszoktam, hogy életszükségleté vált ream néve. Fogadkoztam tehát, hogy képtelen volnék élni nélküle és szerelme nélkül s hogy boldogtalanna lennék, ha őt valaha elveszítenem. És mégis elvesztettem.

Egyszerre-e, vagy lassankint, nem tudom. De éreztem, hogy elhidegült iranyomban, s nemsokára eljuttottunk a végleges szakításhoz. Kijelentette, hogy ezután csak a férjének és gyermekeinek él. Nem bírja egy tovább. A lelkiismeretem felszólt stb. stb.

En aig értetlen, mit mond. S első kétségbeesésbenem azzal vádoltam, hogy mist szeret, új kedvese van.

Egy leírhatatlan pillantása szemének elhaltgattatta bennem ezt a rút vadat. De támadt helyette szaz és szaz, a mit kíméletlenül vad haraggal zudítottam reá, de a melyek mintha csak visszapatlantak volna róla. Hídeg volt, szenvedélytelen és vengehellen szomorú, mint akkor, mikor azt mondta:

— Ne bántson engem! Hagyjon el! Most is oly hangon beszélt mint akkor! — Ne haragdjúnek reám — mondta — talán fájdalom okozok önnek, de ez a fájdalom nem lesz örök. Lassa az én időm elérkezett, ép úgy mint akkor, mikor nem tudtam önnek elentállni. Engedje hogy követhessen lelkem ösztönét mint akkor. Engedje, hogy ismét hitves legyek és anya. Erzem, hogy most ez a kötelességem. Jová akarom tenni a mit vétkeltem ellenök és jóvá teszem. Talán sok szenvedésbe kerül, de az semmi. Szenvédhetek én, hiszen boldog voltam, érdemenem felül boldog. De tovább már nem szabad annak lennem. Erzem, nem szabad. A szerelem idejének ream néve vege. Hagyjon el.

— Oh, — kiáltottam — tudom mi bánja ön! A régi rögzése, hogy majd reá unok, hogy majd szebbet, ifjabbat keresek. De nem — de nem — igazán nem — esküszöm!

— Ne esküdjék — mondta, miáltal csendesen mosolygott — én tudom mit teszék. Ide nézzen! És egy hirtelen mozdulattal félre simította homlokáról a sűrű, sötét haját. Alatta egy nagy világos-szürke sáv látszott. Ösz, egészen ösz! — Látja — mondta szomorú diadallal. — Micsoda művészetlét rejtegettem ön előtt mind a mai napig! De tovább már nem lehet. Nagyon sok munkába kerülne. Mit szólna a kis leányom, ha az anyját órákig látná a tükör előtt a hajával babrálani.

Megértett ügye? S most isten önnel. És ment, erős lélekkel, rendihellen akarattal és magával vitte a boldogságomat hosszú időre. Hosszu időre, de meg sem örökre, mint hittem. Mert ilyenek vagyunk mi, férfiak.

AZ ÖRÖM VALLÁSA.

— REGÉNY. — 28

Írta: TIMÁR SZANISZLÓ.

— Mindent megérdemelt az én részemről, miután szabadságomat nem akarja visszazárni.

Simon nem felelt, csak sötétben összeranzolt homlokokkal tartott az ajtó felé. Ott újra megállt, mintha gondolkodnék, aztán megfordult s néhány lépést tett az asszony felé.

— Szíve csakugyan nem tud kibékülni a helyzettel, a melyet maga teremtett? — kérdé és ajkai körül a mosoly egyenesen megcsodálta. A kétségbeesésnek és gyöngyödségnek mosolya volt ez, a mely szivszagot lát volna Amáliát kivéve mindenki előtt.

— Nem én teremtetem a helyzetet, ha nem ön — mondá Amália hídogen visszautasítólag. — Én?

— Ön — szolt az asszony és félkönyökre emelkedett a kereteten, miáltal szemei haragosan villámoltak — ön teremtette; ismétlem. Szerelmet és odaadást keresett e házasságban. Miért nem győződött meg jobban, hogy az, a kit magához lánczolt, alkalmas-e erre a szerepre? Miért nem nézett a szívébe, mielőtt örökre magához kapcsolt? Nem feladata-e a férfinak, ha az önéhez hasonló igényei vannak, hogy tisztába jöjjön házassága előtt választottjával? Lelke rajta, ha családott és csak akkor juttott erre a megösmérésre, a mikor már késő volt.

Simon mellére hajította a fejét. A vád nagyon is súlyos volt, sem hogy azonnal megtalalta volna a föltöltött körülményt.

— Hivatkozhatnám újra szerelmemre — felelte végre hosszú szünet után — mondhatnám, hogy a szerelem vak és így én sem láthatam tisztán. Nem fogom többé ismétlni, mert — úgy látszik — az ön szemében ez nem enyhítő körülmény. De mondom azt, hogy igenis, reményem volt. Reméltem, hogy férjasságom, tisztességem, erélyem és odaadásom

